

Strategi for internasjonalisering ved Høgskolen i Østfold, 2003-2005

Godkjent av høgskolestyret 16.12.02

1	Innledning.....	2
1.1	Hva er internasjonalisering?.....	2
2	Bakgrunn – nasjonale mål og utfordringer.....	2
3	Hvorfor skal Høgskolen i Østfold satse på internasjonalisering?.....	3
4	Status for høgskolens arbeid med internasjonalisering.....	4
4.1	Student- og lærerutveksling.....	4
4.2	Internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid.....	6
4.3	Faglig tilrettelegging for mobilitet.....	6
4.4	Tilbud til innreisende studenter.....	6
4.5	Ressurser satt av til internasjonalisering.....	8
5	Utfordringer.....	8
5.1	Faglig tilrettelegging.....	9
5.2	Internasjonale tilbud.....	9
5.3	Motivasjon.....	9
5.4	Informasjon og veiledning.....	10
5.5	Mottak.....	10
5.6	Utvikling av avtaleporterfølgen.....	10
5.7	Samarbeid med u-land og Øst-Europa.....	11
6	Overordnede mål.....	11
6.1	Delmål.....	11
6.2	Suksesskriterier/Indikatorer på måloppnåelse.....	12
7	Tiltaksplan 2003.....	13
7.1	Vår 2003.....	13
7.2	Høst 2003.....	14
8	Organisering av den internasjonale virksomheten.....	14
9	Budsjettkonsekvenser.....	14

1 Innledning

I juni 2001 vedtok Stortinget en omfattende kvalitetsreform. Rammer og mål for reformen er nedfelt i St. meld 27 og stortingets behandling av denne. Ett av målene i reformen er økt internasjonalisering.

Høgskolen i Østfold er i ferd med å gjennomføre reformen, og denne planen er en del av dette arbeidet. Planen har som mål å styrke den internasjonale dimensjonen ved høgskolen, og bidra til at høgskolen når de mål som er satt for internasjonalisering i kvalitetsreformen.

Høgskolen i Østfold er engasjert i en rekke internasjonale aktiviteter. Det er et mål for høgskolen i løpet av planperioden å videreføre og utvide dette engasjementet.

Det varierer hvor langt avdelingen har kommet og hvilket behov de så langt har hatt for internasjonalisering. Strategiplanen må ta høyde for at avdelingene kan ha ulike kvalitative og strategiske mål for internasjonalt arbeid. Samtidig skal planen legge til rette for samarbeid og koordinering.

Strategiplanen presenterer status og drøfter utfordringer innen følgende områder:

- Student – og lærerutveksling
- Internasjonalt utviklings- og forskningssamarbeid
- Faglig og administrativ tilrettelegging for internasjonalisering
- Organisering og økonomi

Planen munner ut i en tiltaksdel. Denne må årlig oppdateres. Gjennomføringen av tiltakene må årlig evalueres/vurderes i forhold til suksesskriterier/indikatorer for måloppnåelse. Dette vil skje i form av en årlig statusrapport.

1.1 Hva er internasjonalisering?

Begrepet kan defineres på flere måter. I denne sammenheng forstås det som en kontinuerlig prosess som omfatter kontakt og samarbeid med utenlandske lærings- og forskningsmiljøer, og hvor målet er fornyelse og videreutvikling av høyskolens virksomhet.

Internasjonalisering omfatter alle sider ved høgskolens virksomhet. Nasjonalt og internasjonalt blir internasjonalisering sett som et virkemiddel til kvalitet.

2 Bakgrunn – nasjonale mål og utfordringer

Den norske kvalitetsreformen bygger på en rekke internasjonale prosesser og drivkrefter; Bologna-prosessen, Lisboa-strategien og Lisboa-konvensjonen. Felles for disse prosessene er at de har som mål å gjøre de nasjonale gradssystemene og studiene mer sammenlignbare for derigjennom å fremme mobilitet blant studenter, lærere, forskere og administrativt personale.

Noen av de sentrale endringene i kvalitetsreformen er: Ny gradsstruktur, nytt karaktersystem og overgang fra vekttall til studiepoeng/ECTS. Dette er endringer som både er en forutsetning for og som muliggjør økt internasjonalisering.

Kvalitetsreformen skisserer en rekke nasjonale utfordringer for internasjonalisering. Disse er blant annet:

- Økt student og lærermobilitet: Alle studenter som ønsker det skal få tilbud om studieopphold i utlandet som del av et norsk gradsstudium.
- Bedre utnyttelse av utdanningsprogrammene Sokrates, Leonardo da Vinci og Nordplus. Norge utnytter disse i mindre grad enn andre land.
- Flere utenlandske studenter til Norge – både fra i- og u-land. Det pekes særlig på det ansvar Norge har for å utvikle institusjonsbaserte avtaler mot Sør og Øst.
- Økt utnyttelse av internasjonale forskningsprogrammer og forskningssamarbeid. Det er et nasjonalt mål å få flere til å delta i internasjonale programmer og annet forskningssamarbeid

Nytt nasjonalt system for finansiering av høyere utdanning vil premiere internasjonalt engasjement. Departementet vil fra og med 2003 tildele høyere utdanning kr 5 000 per inn- og utvekslet student. Forutsetningen for støtte er at utvekslingen skjer i tilknytning til utdanningsprogrammene (Sokrates, Leonardo, Nordplus) eller andre utvekslingsavtaler, og at oppholdet har en varighet på minimum 3 måneder.

3 Hvorfor skal Høgskolen i Østfold satse på internasjonalisering?

En sentral premiss for den økte vekt som legges på internasjonalisering, er den dominerende betydningen kunnskaper og utdanning etter hvert har fått for verdiskapningen i samfunnet. Noe som bl a har ført til økt konkurranse om kompetanse og menneskelige ressurser– ikke bare innad i det enkelt land men også på tvers av landegrensene. Både Bologna og Lisboa-prosessen er styrt av ønsket om et europeisk felles utdannings- og forskningsrom - med mobile studenter og forskere - som kan bidra til et styrket og konkurransedyktig Europa¹.

For Høgskolen i Østfold er det flere motiver som ligger til grunn for arbeidet med å styrke den internasjonale dimensjonen ved høgskolens virksomhet:

- **Høgskolen skal formidle og utvikle kunnskap som er relevant og oppdatert og på høyden med det som skjer internasjonalt.** Dette krever at høgskolen henter inn kunnskap og impulser utenfra, og holder et internasjonalt faglig nivå som gjør institusjonen attraktiv som samarbeidspartner. Tradisjonelt har mye av det internasjonale samarbeidet vært individbasert. Etter hvert skjer mer av samarbeidet gjennom avtaler mellom institusjoner og gjennom samarbeidsprogrammer for FoU og utdanning – f eks EUs 6. rammeprogram. Miljøer som ikke deltar i slikt samarbeid kan risikere å bli marginalisert.
- **Et internasjonalt innslag av studenter og faglig ansatte kan bidra til at miljøet ved høgskolen tilføres nye impulser og at kvaliteten på tilbudene dermed øker.**

¹ Det nye målet for utdanning i EU, vedtatt på toppmøte i Lisboa mars 2000, er ”å gjøre EU til verdens mest konkurransedyktige, kunnskapsbaserte økonomi på et bærekraftig og sosialt grunnlag innen 2010”. Forskningssamarbeid og mobilitet blir sett som et av flere virkemidler for å nå målet.

Studenter fra andre og flere kulturkretser vil kunne bidra med nye synspunkter og dermed representere en ressurs. Norge er i ferd med å bli et mer flerkulturelt land. Dette byr både på muligheter og problemer. Høgskolen uteksaminerer kandidater til jobber hvor de må forholde seg til f eks pasienter eller elever med en annen kulturell bakgrunn enn dem selv. Forståelse for og erfaring fra håndtering av flerkulturelle problemstillinger blir i denne sammenheng viktig og nødvendig.

- **Utvikle forståelse for u-landsproblematikk og globale utfordringer - bistand og solidaritet.** Norge er et rikt land som til nå har hatt regjeringer som legger vekt på at vi har et moralsk ansvar for å hjelpe fattige land. Samarbeid om utdanning og forskning blir i denne sammenheng sett som et viktig virkemiddel i bistandspolitikken, og noe universitets- og høgskolesektoren bør engasjere seg i. Samarbeid med u-land dreier seg imidlertid ikke bare om bistand og solidaritet – men også om at det tilfører norske institusjoner og studietilbud impulser og innsikt i globale utfordringer som en ellers ikke får.
- **Norsk nærings- og samfunnsliv har behov for kandidater med kultur- og språkkompetanse og kunnskap om internasjonale trender og utviklingstrekk.** Høgskolen har et særskilt ansvar for å imøtekomme de behov næringslivet i Østfold har, og holde seg oppdatert om hva som skjer internasjonalt innen områder av betydning for regionalt næringsliv. I mange tilfeller vil det ikke være tilstrekkelig å ha lest seg til denne type kunnskap eller forståelse hjemme. Både studenter og lærere har behov for nærkontakt med utenlandske fagmiljøer.
- **Høgskolen må kunne tilby et internasjonalt studiemiljø og studiemuligheter i utlandet for å være konkurransedyktig.** Flere universiteter og høgschooler er i ferd med å legge sine studier til rette for utenlandske studenter og tilby studieopphold i utlandet. Samtidig reiser studentene mer en før. Det er grunn til å tro at et økende antall studenter vil forvente å ta deler av utdanningen sin i utlandet – både ut fra faglige, karrieremessige og personlige grunner.
 - For den enkelt student kan ønsket om et studieopphold i utlandet være styrt av flere motiver: Det kan være ønsket om å ta fag eller studier en ikke får tilbud om i Norge. Eller ønsket om å oppholde seg på en internasjonal institusjon med høy status. Det kan være behovet for å lære språk eller få kjenneskaper til et land som en senere ønsker å jobbe i. Eller ønsket om å bli kjent med en annen kultur, få perspektiv på eget liv, bli kjent med egen kultur i lys av andres kultur osv. Alt dette er motiver som i framtiden vil kunne bidra til at studenter i større grad vil velge studiested ut fra hvilke muligheter for utenlandsopphold og kontakt med internasjonale fagmiljøer som tilbys.
 - Internasjonalt er det en utvikling i retning av å betrakte utdanning som en handelsvare. I land der utenlandske studenter må betale for studieplassen er mange institusjoner svært aktive i rekrutteringen av utenlandske studenter. Med den nye finansieringsmodellen, som trolig vil premie studentmobilitet, vil omfanget på studentutvekslingen også kunne få en viss økonomisk betydning for Høgskolen i Østfold. I en situasjon hvor kampen om studentene blir tøffere, og rekrutteringen av kandidater fra eget land svikter, kan det også bli mer nødvendig å rekruttere studenter fra utlandet.

4 Status for høgskolens arbeid med internasjonalisering

4.1 Student- og lærerutveksling

Høgskolen har studentutveksling innenfor de store utdanningsprogrammene som Nordplus, Sokrates/Erasmus og Leonardo da Vinci. I tillegg har noen avdelinger særskilte avtaler som gjør det mulig å ta deler av utdanningen i utlandet.

Tabellen under viser oversikt over antall innreisende (inn) og utreisende (ut) studenter i 2001 fordelt på utdanningsprogrammene og kategorien andre avtaler. Oversikten omfatter opphold av minst 3 måneders varighet.

Program/Avtale	Antall inn	Antall ut
Andre ²	0	56
Leonardo	0	3
Nordplus	12	9
Sokrates/Erasmus	16	25
Kvote ³	7	
Sum	35	93

Nedenfor følger tilsvarende oversikt fordelt på avdelingene.

Avdeling	Antall inn	Antall ut	Sum
Helse- og sosialfag	8	16	24
Samfunnsfag og fremmedspråk	21	75	96
Akademi for figurteater	4	2	6
Ingeniør- og realfag	2		2
Informatikk og automatisering	0	0	0
Lærerutdanning	0	0	0
Sum	35	93	128

En del studenter reiser til institusjoner som vi ikke har inngått avtale med. For 2001 dreide det seg om ca 18 studenter – som ikke er med i statistikken over. I tillegg foregår det også noe utveksling av kortere varighet som heller ikke er med i statistikken over. Høgskolen har også en førskoleklasse med studenter fra Sverige, som til nå ikke har vært med i statistikkgrunnlaget.

Høgskolen har også lærerutveksling innenfor utdanningsprogrammene. Nedenfor følger en oversikt over antall inn- og utreisende lærere studieåret 2001.

Program	Antall inn	Antall ut
Nordplus	3	3
Sokrates/Erasmus	3	9
Sum	6	12

Høgskolen har over 60 samarbeidsavtaler med utenlandske læresteder, se vedlagte oversikt. De fleste avtalene er inngått med læresteder i nordiske og andre europeiske land – først og fremst EU-land. I senere tid har vi også inngått avtaler med enkelte kandidatland til EU (Polen, Litauen og Latvia). I tillegg har avdeling for lærerutdanning vært engasjert i prosjekter i Thailand, og er i ferd med å vurdere en henvendelse fra Fredskorpset om samarbeid med lærerutdanning i Laos.

² Omfatter i hovedsak obligatorisk studieopphold innenfor de merkantile språkfagene.

³ Fram til 2005 har vi fått tilsagn fra departementet på opptak av 3 kvotestudenter per år – to på treårig bachelorutdanning og en på ettårig studium. Dette innebærer at det til enhver tid er 7 kvotestudenter i systemet. Kvotestudentene kommer fra Øst-Europa og u-land.

En del avdelinger har inngått avtaler med utenlandske læresteder om overgangsordninger for studenter fra HiØ som ønsker å ta høyere grad i utlandet.

4.2 Internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid

Nedenfor følger eksempler på nordiske og internasjonale prosjekter som høgskolen er involvert i:

- ”Project Embla”. Internasjonalt forskningsprosjekt mellom HiØ og Universitetet i Bologna omkring Hessdalsfenomenet.
- Universitetsalliansen indre Skandinavia, UNISKA.
- ”VoCTE” (ICT-based Vocational Communication and Training for SMEs in Europe). Samarbeid med universitetet i Kassel (Tyskland) og handelshøgskolen i Toulouse (Frankrike) om et Leonardo da Vinci-prosjekt innen språk.
- ”Digital documentation Center in Lebanon”. Samarbeid med The American University of Beirut.
- ”Nevrale nettverk og kunstig sansing”. Samarbeid med Kunglige Tekniske Högskolan i Stockholm.
- ”Design av digitale læringsomgivelser”. Samarbeid med Institut for Humanistisk Informatikk ved Ålborg Universitet.
- ”Evolusjonære algoritmer og syntetisert programkode”. Samarbeid med Chalmers Tekniske Universitet i Göteborg.
- ”Hyperopticon”. Samarbeid med Århus Universitet og Studio di Progettaziane, Roma, om et forskningsprosjekt innen multimedia og digitalt teater
- ”Open source Engineering Network (OPEN)”. Samarbeid med Shijiazhuang University of Economics, Kina, om nettbasert læring.

I likhet med hva som er tilfelle for nasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid er deltakelsen for lav.

4.3 Faglig tilrettelegging for mobilitet

Høgskolen er i ferd med å utvikle nye bachelor- og mastergrader. Nytt gradssystem innføres for fullt fra 2002. Til nå har fag- og studieplaner i liten grad vært tilrettelagt for mobilitet bortsett fra i de merkantile språkstudiene hvor det er obligatorisk med et studieopphold ute. Flere avdelinger har vært fleksible og romslige når det gjelder forhånds- og etterhåndsgodkjenning av studentenes delstudier i utlandet, slik at studentene har fått innpasset disse i sine norske grader. Men innen særlig studier med rammeplan har det til nå vært en viss tilbakeholdenhet mot å forhåndsgodkjenne delstudier i utlandet. Dette fordi en er bekymret for at studentene ikke får samme tilbud ute som hjemme.

4.4 Tilbud til innreisende studenter

Høgskolen har språkstudier i engelsk, tysk og fransk og et tilbud i flerkulturell kommunikasjon (Avdeling for samfunnsfag og fremmedspråk). Akademi for figurteater benytter seg i stor grad av gjesteforelesere (kunstnere) fra hele Europa og all undervisning foregår dermed på engelsk. Ved avdeling for informatikk og automatisering er mesteparten av litteraturen i masterstudiet på engelsk. Høgskolen har imidlertid kun et tilbud som er direkte myntet på fremmedspråklige - The International Business Programme – som utgjør tredje året i en bachelorgrad innen økonomi og administrasjon.

Alle utenlandske studenter får tilbud om norskopplæring. Avdeling for fremmedspråk og samfunnsfag har bygget opp et godt mottakerapparat hvor studentene ved høgskolen er faddere og støttespillere for utvekslingsstudentene.

Ca 10 % av høgskolens faglige ansatte er fremmedspråklige.

4.5 Ressurser satt av til internasjonalisering

Nedenfor følger en oversikt over stillingsressurser til internasjonalisering fordelt på FA og avdelingene (november 2002).

Avdeling	Administrativt ansatte	Faglig ansatte
Helse- og sosialfag	Uspesifisert del av stilling til førstesekretær	50 % til administrasjon/faglig koordinering ⁴ + faglig ansatte som deltar i FoU og utveksling
Samfunnsfag og fremmedspråk	15 % av administrativ stilling pluss student i 20 % stilling (100 % i 2 måneder høsten 2002)	25 % faglig koordinering fordelt på to personer + faglig ansatte som deltar i FoU og utveksling
Akademi for figurteater		
Ingeniør og realfag		Del av prodekans arbeidstid + 10 % av en av de faglig ansattes stilling + faglig ansatte som deltar i FoU og utveksling
Informatikk og automatisering		Faglig ansatte som deltar i FoU
Lærerutdanningen	5 % av administrativ stilling	Del av prodekans arbeidstid + faglig ansatte som deltar i FoU og utveksling
Fellesadministrasjonen	En stilling fordelt på internasjonalisering og FoU ⁵	Del av prorektors arbeidstid

5 utfordringer

Høgskolen i Østfold har et nivå på antall inn- og utreisende studenter som gjør at vi ligger godt an sammenlignet med andre høyskoler og universitet, jf vedlagte oversikt fra NSD. Likevel er det et stykke igjen før vi kan imøtekomme målsettingene om økt mobilitet i kvalitetsreformen. Som det framgår av tabellen over reiser ca 2.9 % av høyskolens heltidsstudenter ut og ca 1 % kommer inn, mens målsettingen innenfor f eks Erasmus-programmet er 10%. Aktivitetsnivået er også svært ujevnt fordelt på avdelingene. En avdeling er ansvarlig for 75 % av utvekslingen.

Et økt aktivitetsnivå innen mobilitet og faglig samarbeid krever tiltak på en rekke områder samtidig. For å få til dette må ledelsen ta noen strategiske beslutninger for hele høyskolen – med oppfølging fra alle enheter og med påfølgende avsetting av midler og personalressurser. Nedenfor følger en omtale av områder hvor det er behov for innsats.

⁴ Finansieres av oppdragsmidler

⁵ I handlingsplanen for 2002 er det et mål å øke kapasiteten til 1.5 stillinger

5.1 Faglig tilrettelegging

Overgangen til nye bachelor og masterutdanninger gir høgskolen en unik mulighet for å legge til rette for internasjonalisering i de nye studieplanene. Denne muligheten må utnyttes gjennom at ledelsen stiller krav til alle avdelingene om å identifisere anbefalte tidspunkt for utenlandsopphold i studieplanene. Dette vil gjøre det enklere å veilede studentene og identifisere aktuelle samarbeidspartnere ute. I tillegg er det viktig at avdelingene viser fleksibilitet og romslighet når det gjelder forhånds- og etterhåndsgodkjenning av studentenes delstudier i utlandet.

Samtidig må det også tilrettelegges faglig for utenlandske studenter. Det kan enten utvikles egne tilbud for internasjonale studenter som disse får innpasset i studiene hjemme, eller legges til rette for at de internasjonale studentene kan ta studieemner sammen med norske studenter. Det siste alternativet innebærer at undervisningen må foregå på fremmedspråk også for norske studenter, men har den klare fordel at det sikrer bedre samhandling mellom norske og utenlandske studenter.

5.2 Internasjonale tilbud

I høgskolens handlingsplan for 2002 er det fastsatt at det skal foretas en vurdering av avdelingenes muligheter for å tilby minimum et 30 studiepoengs undervisningstilbud på engelsk innen egen kursportefølje. Høgskolen har også i samme handlingsplan satt som mål at det skal utvikles et opplærings- og støteopplegg i engelsk for de lærer som får ansvar for å gjennomføre avdelingens planlagte engelskspråklige tilbud i perioden 2002/03. Disse målsettingene er ikke innfridde, og vil derfor bli videreført i denne strategiplanen.

Å legge til rette for utenlandske studenter er en utfordring alle høgskoler sliter med. Det er et løft å få til fremmedspråklige studietilbud av ett eller to semesters varighet. Dette gir behov for å se nærmere på muligheter for samarbeid, både på tvers av avdelingen og med andre høgskoler. En vei å gå er å utvikle internasjonale fellesmoduler som flere avdelinger kan tilby som en del av et større tilbud innen eget fagområde eller f.eks se på mulighetene for at to avdelinger går sammen om å utvikle et fellestilbud. Det bør i denne forbindelse gjøres en analyse av aktuelle studieemner/tilbud som høgskolen internasjonalt kan profilere seg på. Hva er vi sterke på? Hvor har vi spisskompetanse? Hvilke studietilbud er levedyktige i et internasjonalt marked? Hvilke tverrfaglige tilbud kan det være aktuelt å utvikle?

Som virkemiddel i rekrutteringen bør det også tas stilling til om hele eller deler av eksisterende og framtidige masterstudier bør være internasjonale med undervisning og pensum på fremmedspråk. Andre muligheter som også bør vurderes, som supplement til eller i kombinasjon med utveksling og annet internasjonalt faglig samarbeid, er virtuelt samarbeid ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Blant annet som et tilbud for studenter som ikke har anledning til å reise ut.

5.3 Motivasjon

Å skape lyst og vilje til å delta i lærerutveksling og FoU er sammen med den faglige tilretteleggingen og kompetansen nøkkelfaktorer i å få til økt internasjonalisering. Det må legges til rette for en kultur og en atmosfære som stimulerer og premierer internasjonalt faglig samarbeid – slik at det ikke, slik tilfellet ofte er i dag, bare er ildsjelene som deltar. I tillegg er det viktig - i en travel hverdag med krav til tettere oppfølging av studentene – at det på arbeidsplanene settes av tid til FoU og utveksling. Dette bør i enkelte tilfeller innebære fritak fra andre oppgaver.

Mulighetene er der. Både innen utveksling og FoU. Høgskolen har f.eks. i liten grad benyttet seg av EUs rammeprogram for forskning⁶ eller mulighetene for å delta i faglige tematiske nettverk og utviklingsprosjekter innen utdanningsprogrammene. Deltakelse i internasjonale prosjekter er givende for de som deltar og viktig for høgskolen, men også krevende. Det bør foruten motivasjon legges vekt på nettverksbygging gjennom bl.a. lærerutveksling. Videre bør det vurderes om ansatte ved høgskolen som har erfaring fra internasjonale prosjekter kan brukes som ressurs for nye prosjekter, og i hvilken grad det er grunnlag for å samarbeide om prosjekter og nettverk på tvers av avdelingene.

5.4 Informasjon og veiledning

En annen svært viktig forutsetning for å få til økt mobilitet er at studentene får informasjon og faglig veiledning om de muligheter som finnes – og at det ikke minst skapes interesse for utveksling. Mange av våre studenter kommer fra Østfold og er etablert med egen leilighet, familie og barn, og kan i utgangspunktet være lite interessert i et studieopphold ute⁷. Det blir dermed viktig å motivere og tilrettelegge ved bl.a. å gjøre utveksling til en naturlig og integrert del av studiene, jf. avsnitt over om faglig tilrettelegging. Antagelig bør studentene veiledes målrettet i forhold til noen få utvalgte studiesteder/-programmer.

5.5 Mottak

Skal vi motta flere utenlandske studenter og gjesteforelesere må vi også ha et profesjonelt mottakerapparatet. Ansvar for dette ligger i dag først og fremst i fagavdelingene. Avdeling for samfunnsfag og fremmedspråk har over tid utviklet gode rutiner for mottak av studenter, mens de andre avdelingene har mindre erfaring med dette. Det bør på sikt, av ressursmessige hensyn, utvikles gode rutiner og opplegg for mottak på tvers av avdelingene. Studenter og Samskipnaden bør i denne sammenheng spille en nøkkelrolle, og trekkes aktivt inn i arbeidet.

5.6 Utvikling av avtaleporteføljen

Vi har flere avtaler enn vi aktivt bruker. En utfordring blir dermed å utnytte de avtalene vi har – som fungerer godt – bedre. Flere av de avtalene vi har kan f.eks. med fordel benyttes av flere avdelinger, noe som vil kunne lette den administrative og faglige oppfølgingen av avtalene.

Vi utnytter til en viss grad utdanningsprogrammene, men kunne ha større aktivitet knyttet til disse hvis vi ønsket. Særlig har vi liten grad benyttet oss av Leonardo da Vinci-programmet og de mulighetene for praksisutveksling som ligger i dette programmet.

Skal vi øke mobiliteten må vi imidlertid også belage oss på å inngå avtaler utenom utdanningsprogrammene – både på grunn av faglige hensyn, kapasitet og studentenes ønsker om opphold utenom Europa, jf. den økte interessen for Australia som studieland. Av hensyn til mobilitetstilskuddet bør vi imidlertid veilede studentene i retning av studieopphold på minimum 3 måneder og utveksling innenfor avtaler inngått mellom HiØ og et utenlandsk studiested eller et nettverk av studiesteder. Slik det er i dag har vi mobilitet som ikke gir

⁶ Et nytt rammeprogram er nå på trappene med en total ramme på ca 17 milliarder kroner. Mange universitet og høyskoler er nå i ferd med å planlegge søknader. Høgskolens FoU-utvalg bør så raskt som mulig ta stilling til om vi skal prioritere deltakelse i EUs 6 rammeprogram.

⁷ Gjennomsnittsalderen ved grunnutdanningene for helse og sosialfag er f.eks. 29 år, noe som gir grunnlag for å anta at mange av disse studentene er etablert med familie og andre forpliktelser.

uttelling i form av tilskudd, fordi utvekslingen er av kortere varighet enn 3 måneder og/eller ikke skjer innenfor en avtale.

Vi trenger i tillegg til avtaler om akademisk studieopphold gjensidige avtaler om utveksling i praksisperioder. Dette krever at vi aktivt går inn og samarbeider med praksisfeltet om utvikling av praksisplasser for internasjonale studenter.

5.7 Samarbeid med u-land og Øst-Europa

Høgskolen i Østfold får mange henvendelser fra utenlandske studenter som ønsker opptak ved høgskolen. Særlig er det mange henvendelser fra u-land. Problemet er at selv om en del av disse kan være kvalifisert for opptak, så er kostnadsnivået høyt i Norge og stipendtilbudene få.

Fra nasjonalt hold er det et ønske at høyere utdanningsinstitusjoner skal engasjere seg i faglig samarbeid og utveksling med u-land og land i Øst-Europa. Høgskolen har positive erfaringer fra slikt samarbeid, som bør videreutvikles. Det finnes en del støtteordninger – men midlene innenfor disse er relativt begrenset og stiller krav til forskerkompetanse og utdanningstilbud på masternivå⁸. Det er i det videre arbeidet behov for å utrede og prøve ut på hvilke områder og måter det kan være aktuelt å få til samarbeid med utviklingsland⁹.

6 Overordnede mål

Høgskolen i Østfold skal være en nasjonalt og internasjonalt orientert kunnskaps- og kulturorganisasjon som er en drivkraft for høyre utdanning, forskning og utvikling.

Høgskolens strategiske plan for perioden 2000-2003

6.1 Delmål

Med utgangspunkt i kapitlene foran om status og utfordringer har høgskolen følgende delmål for planperioden:

- Ansatte og studenter ved høgskolen skal motiveres til å delta i utveksling og internasjonalt faglig samarbeid.
- Alle studenter som ønsker det skal få mulighet til et opphold ved et lærested i utlandet som del av et gradsstudium ved høgskolen. Avtaleporteføljen skal utvikles med det for øyet.

⁸ F eks gjelder dette NUFU som er et program i regi av NORAD for utviklingsrelatert forskning og utdanning.

⁹ NORAD har også såkalte kulturavtaler som er mindre benyttet og som byr på muligheter som kan være mer realistiske for høgskolen. En annen aktør som det også kan være relevant å se nærmere på er Fredskorpset som lærerutdanningen har etablert kontakt med og som bistår med både finansiering, forundersøkelser og veiledning.

- Flere utenlandske studenter skal rekrutteres til høgskolen. Mottakerapparatet og læringsmiljøet for innkomne studenter skal videreutvikles. Det skal utarbeides en internasjonal markedsførings-/informasjonsstrategi.
- I alle studieplaner skal det legges til rette for utenlandsopphold. Høgskolen er i ferd med å utvikle nye studieplaner for de nye bachelor og mastergradene. Studieplanene skal identifisere anbefalte perioder for utenlandsopphold. Samtidig skal planene bygges opp med tanke på at utenlandske studenter kan ta deler av studiene sine ved høgskolen.
- Det skal utvikles flere fremmedspråklige/internasjonale studietilbud. Flere internasjonale tilbud er en forutsetning for at høgskolen skal kunne rekruttere flere utenlandske studenter. Det må gjøres en analyse av hvilke tilbud høgskolen skal satse på.
- Det skal legges til rette for at flere lærere kan delta i internasjonalt utviklings- og forskningssamarbeid. Det må settes av tid til utveksling og FoU og utvikles retningslinjer og tiltak for hvordan deltakelse kan meritteres og stimuleres.
- Høgskolen i Østfold har som mål å engasjere seg mer i utveksling og faglig samarbeid med u-land og land i Øst-Europa. Samarbeidet med Øst-Europa skal videreutvikles. Muligheten for å utvikle gjensidig samarbeids- og utvekslingsavtaler med utviklingsland skal gjennomgås.
- Det organisatoriske apparatet ved høgskolen skal styrkes. Det skal settes av midler og tid til internasjonalisering både i fellesadministrasjonen og på avdelingene. I tillegg til eksterne midler må det settes av midler på høgskolens eget budsjett. Hver avdeling må ha både administrative og faglige personer som har internasjonalisering på arbeidsplanen sin. Bemanningen i fellesadministrasjonen må styrkes.

6.2 Suksesskriterier/Indikatorer på måloppnåelse

I hvilken grad høgskolen lykkes kan måles kvantitativt gjennom økningen av:

- Antall studenter som tar minimum 3 måneder av sin utdanning i utlandet innenfor utvekslingsprogram eller –avtale.
- Antall lærere og forskere på studie- og forskningsopphold i utlandet og antall gjesteforelesere og –forskere ved høgskolen
- Deltakelse i internasjonale nettverk og faglig virksomhet innen utdanning og forskning
- Antall publikasjoner i internasjonale tidsskrift

En målbar og realistisk målsetting er at innen 2005 skal 5 % av høgskolens heltidsstudenter (ca 162) ta minimum tre måneder av sin utdanning i utlandet og tilsvarende skal 5 % av høgskolens heltidsstudenter være innvekslingsstudenter. Dette tilsvarer en økning totalt på ca 69 studenter ut og 127 studenter inn.

I tillegg til de kvantitative målingene hadde det vært interessant å få registrert og vurdert hvilke følger mobiliteten og deltakelsen i internasjonalt samarbeid får for videreutviklingen av høgskolens utdanninger og det tilbudet studentene får.

7 Tiltaksplan 2003

7.1 Vår 2003

Oppgave	Ansvar
Hver avdeling utarbeider plan for internasjonalisering for 2003 og utarbeider måltall for studentmobilitet og forsknings- og utviklingsarbeid med utgangspunkt i høgskolens strategiske plan.	Avdelingene
Sentrale og lokale budsjetter må øremerke midler til internasjonalisering. Hver avdeling må ha en internasjonal koordinator. Ansvar for internasjonalisering må gjøres synlig i arbeidsplaner.	FA og avdelingene
Tilrettelegge for internasjonalisering i fag- og studieplaner.	Avdelingene
Identifisere satsingsområder for nye internasjonale studietilbud.	Avdelingene og FA
Starte arbeidet med å utvikle studietilbud på fremmedspråk	Avdelingene
Utvikle avtaleporteføljen: Identifisere nye samarbeidspartnere/-områder og øke antall institusjonsavtaler innenfor ERASMUS og Leonardo da Vinci.	Avdelingene. FA bistår og administrerer utdanningsprogrammene.
Utvikle felles rutiner for veiledning og opplegg for utsending av studenter og lærere.	FA i samarbeid med avdelingene og Samskipnaden
Utvikle felles rutiner og opplegg for mottak av studenter og gjesteforelesere.	FA i samarbeid med avdelingene og Samskipnaden
Utvikle ny felles informasjonsbrosjyre på engelsk.	FA i samarbeid med avdelingene
Oversette kortversjoner av alle fag og studieplaner til engelsk etter ECTS-malen	Avdelingene
Utarbeide mer synlig og god informasjon på nettet – både på norsk og fremmedspråk. Målgrupper: høgskolens studenter og ansatte og utenlandske studenter og internasjonale samarbeidspartnere.	FA i samarbeid med avdelingene.
Utvikle stimulerings tiltak for at fagpersonell skal engasjere seg i internasjonaliseringstiltak	Avdelingene i samarbeid med FA
Utrede mulighetene for samarbeid med Øst-Europa og utviklingsland	Avdelingene
Kartlegge ansattes behov for opplæring i fremmedspråk og tilby språkopplæring	Avdelingene. FA koordinerer etter behov
Arrangere internasjonalt fagseminar for ansatte.	FA
Legge til rette for en god ansvars- og arbeidsdeling internt med hensiktsmessige administrative støttefunksjoner. Klargjøre ansvarsdelingen mellom administrativt og faglige ansatte – både sentralt og lokalt ¹⁰ .	FA i samarbeid med avdelingene.

¹⁰ I 1997 ble det vedtatt en ansvars- og arbeidsdeling mellom fellesadministrasjonen og avdelingene. Denne ble revidert i 2000. I lys av at arbeidet med internasjonalisering skal styrkes, og at feltet er utvidet, er det behov for en ny gjennomgang av denne ansvars- og arbeidsdelingen.

7.2 Høst 2003

Oppgave	Ansvar
Fortsette tilretteleggingen av fag- og studieplaner	Avdelingene
Informere studenter og ansatte om internasjonalisering og språkopplæring	Avdelingene
Oppdatere og videreutvikle informasjon på nettet	FA i samarbeid med avdelingene
Videreutvikle avtaleporteføljen og stimulere til bruk av inngåtte avtaler	Avdelingene og FA
Utvikle flere internasjonale moduler	Avdelingene
Evaluerer internasjonaliseringsarbeidet og utarbeide tiltaksplan for 2004	FA i samarbeid med avdelingene

8 Organisering av den internasjonale virksomheten

Saker som angår internasjonalisering har til nå blitt ivaretatt av faglig ledergruppe som har følgende mandat fra styret:

- være et strategisk og rådgivende organ for styret
- bidra til å koordinere høgskolens internasjonale aktiviteter
- ha en inspirerende rolle og søke å stimulere internasjonaliseringsvirksomhet ved avdelingene

Faglig ledergruppe har oppnevnt en kontaktgruppe som består av personer med arbeidsoppgaver innen internasjonalisering ved de enkelte avdelingene. Sekretærfunksjonen ligger i Studieseksjonen.

I det videre arbeidet er det behov for å etablere et mer operativt internasjonalt forum for strategisk planlegging, initiering, samordning og fordeling av oppgaver. Dette forumet bør sammen med fellesadministrasjonen fungere som rådgiver, ressurs og forum for drøftinger av de tiltak som må iverksettes av avdelingene. Forumet bør også fungere som samarbeidspartner for andre fora som har overlappende eller overordnet ansvar for enkelte av sakene.

9 Budsjettkonsekvenser

De midlene høgskolen til nå har hatt til internasjonalisering har bestått av midler fra EU-kommisjonen og bevilgninger fra styret. EU-midlene må brukes i det studieåret de er tildelt for, mens midler fra styret er bevilget for kalenderår.

For 2002 har styret bevilget til sammen 250 000 til internasjonalisering: kr 150 000 til å støtte opp under utvekslingene og kr 100 000 til strategiske tiltak. De strategiske midlene for 2002 er så langt ubrukt, og vil bli overført til neste år.

For 2003 har Høgskolen over statsbudsjettet fått kr 640 000 i mobilitetstilskudd – som følge av omfagnet på den utveksling vi hadde i 2001. Disse midlene går uavkortet til avdelingene etter den aktivitet de hadde i 2001 (kr 480 000 til SF, kr 120 000 til HS, kr 30 000 til Akademi for figurteater og kr 10 000 til Ingeniør og realfag).

Gjennom Erasmusprogrammet har vi for studieåret 2002/03 fått tildelt:

- kr 109 920 til stipend for studenter (20 studenter a 80 mnd)
- kr 70 364 til stipend for lærere (14 lærere a 14 uker)
- 3500 EURO til utvikling av ECTS-informasjonsmateriell
- 4900 EURO til organisering av mobiliteten

I tillegg har vi gjennom programmet for mobilitet med Østersjølandene (skyggeprogram til Erasmus) for samme tidsperiode fått tildelt:

- stipend for 3 studenter fra Polen i 18 mnd (kr 4000 per måned)
- stipend for 1 lærer til Polen i en uke (kr 5000 per uke)
- stipend for 1 lærer fra Polen i en uke (kr 7000 per uke)

Hva vi får av eksterne midler i 2004 og 2005 vil være avhengig av aktivitetsnivået vårt i 2002/03 (resultatfinansiering) og hva vi ytterligere klarer å få innfridd av søknader om eksterne midler.

For å løse oppgavene i strategiplanen, og dermed øke aktivitetsnivået og få tilgang til ekstern finansiering, er det nødvendig å sette av midler på høgskolens budsjett til:

- å øke bemanningen i fellesadministrasjonen og ute på avdelingene¹¹
- utvikle internasjonale kurstilbud
- strategiske tiltak for å utvikle nettverk og avtaler
- å initiere deltakelse i internasjonale forsknings- og utviklingsprosjekter
- informasjonstiltak
- tiltak knyttet til mottak av studenter og gjesteforeleser
- kompetanseutvikling (språkopplæring, konferanser med mer)

Det forutsettes at det foretas en nærmere gjennomgang og vurdering av de budsjettmessige konsekvensene i forbindelse med budsjettet for 2003.

¹¹ Til sammenligning har f.eks Høgskolen i Agder og Høgskolen i Oslo ansatt 5-6 personer for å jobbe med internasjonalisering sentralt samtidig som hver avdeling har internasjonale koordinatore.